

ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

дивізія) зайняли Будинок преси, будівлю Департаменту захисту краю й інші важливі об'єкти у Вільнюсі, інших литовських містах [2].

Голова Сейму Вітаутас Ландсбергіс закликав литовців встати на захист парламенту, телевежі й інших ключових об'єктів інфраструктури. В ніч проти 13 січня радянські десантники за допомогою танків і броньованих машин штурмували телевежу у Вільнюсі, розташовану на високому пагорбі на правому березі ріки Неріс (Вілії). О 2-й годині ночі десантники захопили телевежу, й телепередачі припинились. До ранку були зайняті також телеграфна агенція та радіоцентр. Але штурм парламенту відмінили. Ніби за наказом М. Горбачова. Хоча сам Горбачов потім виправдовувався, що він нічого не знав про цю операцію, яка була засуджена урядами та парламентами багатьох країн світу. Зокрема, і тодішніми Верховними Радами України, Російської Федерації, Білорусі та Казахстану. У своїй заяві Президія Верховної Ради УРСР виступала за забезпечення конституційного порядку, поваги до закону в будь-якому регіоні, підтримку законно обраних органів державної влади у республіках, вважала неприпустимим використання на території будь-якої республіки військової сили для вирішення внутрішньополітичних і міжнаціональних конфліктів.

Здійснивши аналіз обох подій варто зауважити, що литовський шлях до незалежності не був безкровним в жодному з випадків. Агресія з боку східного сусіда знайома не лише українцям, а і литовцям.

Будучи першою балтійською державою, яка відстояла свої державницькі наміри вкінці ХХ століття, Литва стала символом клопіткої роботи нації та націєтворців в боротьбі за власну ідентичність та шансом для інших народів вибороти свою державність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бразаускас А. Пять лет президента. События, воспоминания, мысли. М., 2002.
2. Вушкарник А. В. Проблемы отношений России со странами Балтии (1990-1996). М., 1997
3. Галаганов З. П. Межнациональные отношения в СССР. Кемерово, 1997.
4. Петрик А. "Свет и тени" Первой республики: Литовское государство в 1918–1940 годах. Херсон, 2018. 320 с.
5. <http://valstybingumas.lt/RU/saltiniu-apzvalga/diplomatija/Pages/default.aspx>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=hkb7gmRHon8>

Крупник Дарія

Науковий керівник –проф. Алексієвець Леся

ВИКЛАДАЧ ІСТОРІЇ ЯК СУБ'ЄКТ ДЕРЖАВОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Вибір теми та її актуальність зумовлені тим, що освіта переживає складні зміни, тому що на неї впливають економічні та соціальні фактори. В таких умовах потрібні висококваліфіковані педагоги, які постійно шукають найефективніші шляхи і засоби навчання, виховання й формування громадян, що сприяють духовному відродженню України. Розвиток освіти в державі напряму залежить від тих державотворчих процесів, які в ній відбуваються. Державотворчий процес – це неперервний процес, що охоплює всі складові розвитку держави та напрямки її діяльності. Відповідно, варто сказати, що освіта напряму з ним пов'язана. А викладач історії є її носієм, що і робить його основним суб'єктом даного процесу.

Постать вчителя постійно привертає увагу науковців. А особливо як суб'єкта навчальної діяльності. Тому що, це одна з творчих і складних професій, яка поєднує в собі науку та мистецтво. Ця професія пов'язана не розривними зв'язками з іншими напрямками діяльності. Характеризуючи вчителя історії, слід відзначити його високу соціальну значущість у процесі державотворення, формування національної свідомості і духовної культури підростаючого українського суспільства.

Варто зазначити, що сьогодні шкільні курси історії майже повністю звільнилися від ідеологічних напрямів і підходів. Однозначно такі трансформації добре вплинули на формування у суспільній свідомості нового образу вчителя історії.

На сучасному етапі вимоги до професійних та особистих якостей педагога найкраще представлені у законі "Про загальносередню освіту": „...Педагогічним працівником повинна бути особа з високими моральними якостями, яка має відповідну педагогічну освіту, належний

рівень професійної підготовки, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність та якість своєї роботи, фізичний та психічний стан здоров'я якої дозволяє виконувати професійні обов'язки." Поряд із цим, він повинен бути носієм культури і вселюдських цінностей, провідником ідей державотворення і демократичних змін, людиною великої душі й доброго серця. Не останню роль у його професійній діяльності відіграють особистісні якості, а саме: чуйність до іншої людини, гуманність у помислах і діях. У жодній професії особистість людини, її характер, переконання, моральність, ставлення до інших людей не мають такого вирішального значення, як у професії педагога. До особистості вчителя ставляться особливі вимоги в умовах соціальної значимості педагогічної праці[1].

Вважаємо, сучасному викладачу історії повинні бути притаманні такі риси:

Державницька свідомість. В умовах нового сучасного трансформованого українського суспільства, що довгий час було під впливом тоталітаризму, і нарешті дійшло до демократичної держави, вчитель історії стає носієм державницько-національних ідей. Має з почуттям патріотизму висвітлювати традиції та прагнення українського народу до свободи й незалежності власної держави. Беручи до уваги багатий історичний матеріал, він змальовує героїчні постаті князів, гетьманів, героїв національно-визвольної боротьби, простих людей, для яких державність України стала найвищим сенсом життя і діяльності.

Професійна майстерність. Основним є два аспекти: вільне й ґрунтовне володіння історичним матеріалом, постійна самоосвіта, а також володіння сучасними технологіями, які зможуть давати вагомий результат у навчанні та вихованні учнів.

Гуманістична спрямованість навчання. Відзначимо, що цей компонент – якісно новий у навчанні історії. Адже в центрі історичних подій стояли не партії, класи, рухи, а конкретні люди з їх постійними життєвими потребами. Звернення до особистості, загальнолюдських цінностей, утвердження високих моральних норм якнайкраще відповідає ідеям сучасного державотворення в Україні.

Демократизм. У процесі навчальної роботи даний компонент дає можливість педагогу знайти індивідуальний підхід до кожного учня. Адже даний метод дозволяє підтримати право кожного учня на власне бачення історичних подій, яке може відрізнятись від позиції самого педагога. Багатоманітність наукових підходів відкривають перед учнями шляхи до подальшої пізнавальної діяльності, а не до вивчення енциклопедичних знань. Демократизм ставить перед учителем застосування педагогіки співробітництва, створення комфортного психологічного клімату та суб'єктної взаємодії.

Висока особиста культура педагога. Сучасний учитель передовсім має бачити у своїх вихованцях особистість. Своїм зовнішнім виглядом педагог повинен створити позитивний образ, який стає прикладом для школярів.

Нова державна концепція освіти і виховання вимагає удосконалення педагогічної діяльності вчителів й досягнення ними професіоналізму.

Перед освітою і її представниками стоять певні ризики, що можуть не дозволити виконувати свої обов'язки.

Освітні ризики – це виклики або загрози для функціонування і розвитку системи освіти такого ступеня, що вони можуть спричинити значні втрати. В процесі державотворення модернізуються існуючі та створюються нові соціальні інституції та утворення, а отже система освіти повинна вчасно реагувати на ризики нових умов. Ці ризики виявляються в економічній, соціокультурній сферах, сфері самоідентифікації людини тощо. Економічними втратами в освіті можуть стати вивільнення істотної частини висококваліфікованого персоналу; закриття навчальних закладів; втрата контингенту; скорочення або втрата фінансових ресурсів. Серйозними можуть бути також соціальні втрати (посилення процесів соціальної селекції та послаблення функції соціальної мобільності, значні диспропорції ринку праці – безробіття серед висококваліфікованих працівників і низький рівень оплати праці), педагогічні втрати (неефективність навчальних технологій, недостатній рівень загальної освіченості або компетентності випускників), політичні втрати (відсутність престижу національної системи освіти через її неефективність або корумпованість, низькі показники цієї системи в рейтингах, її непривабливість для іноземних студентів) тощо[7].

Соціокультурні виклики освіти також можуть бути спровоковані процесами державотворення, оскільки освіта – це процес самореалізації людини, це сфера, де відбувається

становлення її як особистості, здобуття знань, умінь і навичок, розвиток творчої діяльності. Тому освіта є найважливішою умовою діяльності людини, існування її в суспільстві [7].

Сучасна сфера освіти перебуває під впливом соціальних та економічних чинників, тому освітня політика не повинна відокремлюватися від національного, економічного і соціального розвитку держави. Освіта має плануватися і впроваджуватися в рамках цих змін. Серед факторів, які зумовлюють та визначають вектор розвитку освітньої системи, вкажемо зовнішні: науково-технічний прогрес, зміни соціально-економічного стану країни, характер та особливості управління суспільством, розвиток науки та теорії управління, соціально-політичні фактори, світовий контекст розвитку освіти; внутрішні: зміна освітньої парадигми як реакція на зазначені зовнішні фактори, розвиток школи, зміна соціальних та особистісних потреб людини. З другого боку, процес національного державотворення зараз ускладнюється саме світовими тенденціями глобалізації та універсальності [7].

З вище зазначеного можна зробити висновок, що держава виступає суб'єктом освітньої взаємодії. Її основні повноваження полягають у наданні освітніх послуг, забезпечення контролю якості освіти та ефективності використання коштів належать державі.

Викладачу історії, як суб'єкту педагогічної діяльності потрібно поєднувати і враховувати усі чинники, що відбуваються у навчальному процесі. Відповідно, він виконує різні ролі :

- координатора;
- методиста;
- джерела інформації;
- мотиватора;
- натхненника;
- президента;
- контролера;
- авторитета.

Проглянувши ці ролі, можна зрозуміти, що вчитель історії повинен бути експертом у своїй справі. Його діяльність чітко пов'язана з трансляцією світових процесів і напрямку розвитку та діяльності, тої держави, в якій він перебуває. Від його діяльності залежить майбутнє процесу українського державотворення. Що і робить його основним суб'єктом освітньої та державотворчої діяльності.

.Отже, роль викладача історії в освітньому процесі та державотворчому процесі є дуже важливою. В своїй діяльності він виступає суб'єктом, що відзначає його високу соціальну та освітню значущість у процесі державотворення, формування національної свідомості й духовної культури підрастаючого українського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Божик М.В. Професійні та особисті якості вчителів-предметників і особисті їх формування засобами професійно-прикладної фізичної підготовки [Електронний ресурс]. 2009. Режим доступу: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-04/09bmvapp.pdf>
2. Закон України "Про загальну середню освіту" № 651-ХІV [Електронний ресурс]. 2006. Режим доступу: <http://www.osvita.org.ua/pravo/law>.
3. Зязюн І.А., Сагач В.Н. Краса педагогічної дії. Київ, 1997. 302 с.
4. Коник С.М. Державотворення як управлінська категорія [Електронний ресурс]. 2012. № 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2012_2_6.pdf
5. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. О.Г.Мороза. Київ: НПУ ім. М.Драгоманова, 2001.
6. Національна доктрина розвитку України у XXI столітті. Проект: Шкільний світ. Київ, 2001.
7. Силадій І.М. Освітні виклики в процесах державотворення. Науковий вісник. Серія «Філософія». Харків: ХНПУ, 2017. Вип.48 (1).
8. Стефановская Т.А. Педагогика: наука и искусство. Москва: Совершенство, 1998. 362 с.